

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Wanhopig verlangen naar verbinding, en naar hoe het was

door Rien Fraanje De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

We zien een man zitten in een verlaten steeg, ietwat versuft, alsof hij zich er niet van bewust is dat hij op straat zit. Daarna zien we hoe een vrouw tekeningen van sterren op de muur filmt met haar telefoon. Daarna een nieuw shot: de man in de steeg blijkt te zijn opgestaan; hij zwalkt verward door het steegje, een duif stijgt op en fladdert weg. De vrouw heeft een kwast opgepakt en schildert een maan op de muur bij een dakraam.

De man heeft de steeg verlaten en nu vermoeden we dat hij door de lege straten van het centrum van Den Haag loopt. We herkennen de Passage en daarna de Lange Vijverberg, met op de achtergrond de Hofvijver, het Torentje en de Eerste Kamer. Hij is alleen: er zijn geen andere mensen, trams, fietsers of verkeer; winkels zijn dicht. Alleen duiven zien we vrijuit vliegen. Enerzijds zijn het totaal vervreemdende beelden, want wanneer is het centrum van een stad als Den Haag zó stil en verlaten? Tegelijk begrijpen we meteen: dit was Den Haag in de weken van quarantaine. Deze man is ontwaakt in een wereld die hij niet eerder zag. Hij beweegt zich met schokken voort, lijkt te tasten en zoeken.

De vrouw is gestopt met tekenen. Ze ligt bewegingloos op bed, apathisch haast; alleen haar ogen knipperen. Dan begint ze ook te bewegen. Of eigenlijk: het lijkt of ze zoekt naar beweging. Ze bekijkt haar handen, draait met haar nek, ziet haar arm, haar schouder. Haar bewegingen vormen bijna een statement: ze wil niet landerig op bed liggen. Met dezelfde schokkerige bewegingen als die van de man die zich door Den Haag beweegt (nu in de Prins Hendrikstraat), zoekt zij haar weg naar het openstaande dakraam, waardoor de buitenwereld tot haar komt.

De bewegingen van de man en de vrouw nemen vergelijkbare vormen aan; ze lopen in elkaar over, gaan in elkaar op. Ze staan in hun synergie in contact met elkaar – zij boven in haar zolderkamer, hij beneden op straat. Het is hun geluk om verbinding te leggen.

Uitdrukking geven aan verwarring

In de maanden van quarantaine en lockdown trakteerden vele artiesten en kunstenaars ons via filmpjes op zang, dans en verhalen. Bands voerden klassieke popsongs opnieuw op; schrijvers schreven speciale corona-

verhalen; dichters lezen voor. Deze creatieve uitbarsting was soms fijn vermaak en een welkome afleiding in maanden van onrust en ongerustheid, maar vaak werd daarbij ook een poging gedaan om te duiden of om uitdrukking te geven aan onze verwarring.

Het Nederlands Dans Theater (NDT) vond met een filmpje van vijf minuten een prachtige manier om te verbeelden dat wij mensen zijn die verlangen naar verbinding met de ander, dwars door elke crisis of quarantaine heen. De een zwerft door lege straten, de ander probeert zich te bevrijden uit een kleine zolderkamer, maar ze zullen elkaar vinden, desnoods alleen in hun bewegingen.

In een toelichting onder het filmpje op YouTube schrijven de makers dat we in deze tijden – waarin aanrakingen tot het verleden behoren – opnieuw moeten leren hoe we ons tot elkaar verhouden. Hoe kunnen we nog gemeenschap met elkaar ervaren? Dit filmpje verkent, aldus het NDT, nieuwe manieren om tot intimiteit en verwantschap te komen.

Het tijdelijke abnormaal

Dat is mij veel te positief en optimistisch geformuleerd. Ik herken geen zoeken of ‘verkennen’, zoals de makers zelf zeggen; ik zie een diep verlangen naar contact en verbinding in deze dansers.

Ik wil ook helemaal niet dat we manieren vinden om op afstand contact te maken. Ik ben zelfs bang dat als we ons best gaan doen om die te vinden, we daarmee zeggen dat de oude manieren voorgoed voorbij zijn, dat die niet meer terugkomen. En daar wil ik niet aan.

Dit is een extreme, maar ook tijdelijke situatie. Ik wil niet horen van ‘het nieuwe normaal’. Dit is een tijdelijk abnormaal. En in dat tijdelijke abnormaal moet ik de weergaloze dansers van het NDT uit nood op YouTube aanschouwen. Maar ik verlang naar het moment dat ik weer de magie ervaar van mij met honderden mensen in een groot theater verbonden te voelen omdat we elk afzonderlijk maar ook allemaal tegelijk worden aangeraakt door de schoonheid van dans.

Dat is het uitzonderlijke van deze bizarre tijd: dat alles waarvan we weten dat het van nature goed voor ons is en dat het ons troost, hoop en plezier geeft, nu riskant is – samen zingen, dansen, sporten, een omhelzing, een aanraking. We moeten daarom niet op zoek naar nieuwe manieren om met elkaar te communiceren of verbonden te zijn. We moeten uitvinden hoe we terug kunnen naar hoe we samen zongen en dansten.

Dat verlangen zie ik ook terug in deze twee dansers. Of dat is wat ik wilde zien.

Nederlands Dans Theater (NDT), ‘OUTSIDE-IN’. Te zien op YouTube. Afbeelding: Snapshot afkomstig van het YouTube kanaal van het NDT.